

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

22. marts 2013 • J.nr.: NMK-132-00266 (tidl. MKN-130-00903) • Ref.: melba/bemad

AFGØRELSE

i sag om godkendelse til udvidelse af en malkekvægproduktion på en ejendom i Halsnæs Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 12¹.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Halsnæs Kommunes afgørelse af 20. april 2010 om udvidelse af malkekvægproduktionen på Sverkilstrupvejen 56, 3390 Hundested, med følgende ændringer:

Vilkår nr. 12 ændres til:

”Bedriften tillades drevet med en årsproduktion på maksimalt:

- 351 årskøer
- 250 kvier (6 mdr. - kælvning)
- 136 kalve (0-6 mdr.)
alle Jersey.
Svarende til i alt 518,88 DE.”

Vilkår nr. 23 ændres til:

”I den nye ungdyrstald 1.1.8 skal der etableres præfabrikeret drænet gulv eller tilsvarende fast drænet gulv med skraber og ajleafløb i henhold til teknologibladet <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/B3B76709-8A29-4C08-BFD7-110121C33AD6/0/Fastedrænedegulvemedajleafløb.pdf> ”

Vilkår nr. 24 ændres til:

”Skrabeanlæggene skal være forsynet med timere og vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget. Driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed af mere end 1 uge. Logbog, servicefaktura, registrering fra datalogger eller lignende, der dokumenterer, at skraberne er i

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

drift og vedligeholdes, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende."

Vilkår nr. 25 ændres til:

"Skrabeanlægget til fjernelse af husdyrgødning skal i den nye ungdyrstald (1.1.8) skrabe gulvet mindst hver 2. time (dvs. 12 gange i døgnet). Skrabeanlægget til fjernelse af husdyrgødning skal i den eksisterende kostald (stald 1.1.1) skrabe gulvet mindst hver 4. time (dvs. 6 gange i døgnet)."

Vilkår nr. 39 ophæves.

Vilkår nr. 82 ændres til:

"Der må kun ske afsætning af husdyrgødning til udspredning på de i vilkår nr. 84 og 85 angivne aftalearealer samt i henhold til gældende regler."

Vilkår nr. 85 ændres til:

"På aftalearealerne på Sverkilstrupvejen 19, må der afsættes 22,1 DE på matriklerne nr. 7ad Torup By, Torup (21,01 ha aftaleareal) og 6a Torup By, Torup (21,34 ha aftaleareal)."

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 2 år fra nævnets afgørelse, jf. husdyrbruglovens § 33. stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet². Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

² Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Halsnæs Kommunes afgørelse af 20. april 2010 er påklaget af to omboende til Miljøklagenævnet. Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet³.

Klager 1 anfører bl.a. i klagen, at den ansøgte udvidelse vil have miljømæssige indvirkninger på den specielle flora og fauna, der er i området, herunder navnlig arter, der er beskyttet af habitatdirektivets bilag IV⁴. Det anføres endvidere, at udvidelsen vil medføre forøgede lugt-, lys-, flue- og støjgener, herunder lugtgener fra udbringning af husdyrgødning, samt at placeringen af en beholder til flydende husdyrgødning visuelt vil forringe klagers udsigt.

Herudover betvivler klager 1 kommunens beregninger, navnlig er det godkendte antal dyreenheder forhøjet i forhold til antallet dyreenheder, som var angivet i den godkendelse, der var i høring forud for kommunens afgørelse. Ligesom der klages over sundhedsfaren for klager ved udvidelsen og ejendomspriserne på husene i området omkring husdyrbruget.

Klager 1 anfører tillige, at der vil være en merdeposition af ammoniak, ligesom der ca. 650 m fra husdyrbruget er en sø, som kommunen ikke har vurderet nærmere. Kommunen har ej heller beregnet den kummulative effekt for så vidt angår et nærliggende § 7-areal, selvom der er yderligere husdyrbrug over 75 DE indenfor 100 meter, ligesom der ca. 1.000 m fra husdyrbruget er et nitratfølsomt indvindingsområde. Slutteligt anfører klager, at kommunen i forbindelse med sagens behandling har begået fejl.

Klager 2 anfører navnlig, at denne ikke er blevet orienteret om meddelelsen af miljøgodkendelsen, til trods for at klager har anmodet kommunen om orientering. Klageren anfører tillige, at godkendelsens krav til egenkontrol ikke er fyldestgørende, ligesom det godkendte antal dyreenheder er forhøjet i forhold til antallet dyreenheder, som var angivet i den godkendelse, der var i høring forud for kommunens afgørelse. Ansøger bør overholde reduktionskravet på 25 % (2009), da ansøgningsmaterialet er blevet ændret løbende fra første ansøgning i 2008. Udvidelsen vil medføre forringelser for arter, der er beskyttet af habitatdirektivets bilag IV, som klager mener bl.a. har levested i en nærværende sø. Miljøgodkendelsen er meddelt uden de fornødne skriftlige aftaler om afsætning af husdyrgødning på tredjemandsarealer. Herudover klages over lugt-, flue-, støvgener og gener i forbindelse med transport.

Klagerne har under sagens behandling i nævnet af flere omgange fremsendt uddybende bemærkninger til klagepunkterne.

Sagens oplysninger

Der er den 9. oktober 2008 søgt om godkendelse til udvidelse af malkekvægproduktionen fra 200 årskøer (jersey), 30 goldkøer og 26 kælvekvier, svarende til i alt 285,18 DE, til 300 årskøer (jersey) og 51 goldkøer, 250 kvier (6 mdr.-kælving) og 136 kalve (0-6 mdr.), svarende til i alt 518,88 DE.

³ Jf. lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love samt lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet som ændret ved lov nr. 1608 af 22. december 2010.

⁴ Direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer.

Kommunen har fastsat følgende vilkår om produktionsloft:

”

28. Bedriften tillades drevet med en årsproduktion på maksimalt

- 300 årskøer
- 51 goldkøer
- 250 kvier (6 mdr. -kælvning)
- 136 kalve (0-6 mdr.)
alle Jersey.

Svarende til i alt 518,88 DE.”

Bedriften råder over i alt 208,7 ha ejede og forpagtede arealer til udbringning af husdyrgødning fra ejendommen. Herudover afsættes husdyrgødning svarende til 141,9 DE til aftalearealer, hvortil der ifølge godkendelsen skal meddeles en godkendelse efter husdyrbruglovens § 16. Kommunen har imidlertid oplyst til nævnet, at arealerne er godkendt den 11. august 2010. Herudover afsættes husdyrgødning svarende til 22,10 DE til aftalearealer, hvor kommunen har vurderet, at der ikke er krav om godkendelse efter lovens § 16.

Kommunen har fastsat følgende vilkår vedrørende aftalearealerne:

”

13. Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden når besætningen er nået op på 518,88 dyreenheder. Frem til at der foreligger skriftlige aftaler for afsætning af gylle til de ansøgte aftalevilkår 82 og 83 må årsproduktionen ikke overstige 285,184 DE (DE der kan udbringes på eget/lejet) DE. Når der forelægges skriftlig aftale om afsætning af gylle til de ansøgte aftalearealer, må årsproduktionen stige, svarende til hvad der kan afsættes til arealerne. Årsproduktionen må dog ikke overstige, niveauet angivet i ovenstående vilkår.

[...]

82. Der må kun ske afsætning af husdyrgødning til udspredning på de i ansøgning angivne aftalearealer samt i henhold til gældende regler.

83. Der skal foreligge en skriftlig gylleaftale for aftalearealerne inden udbringning på disse arealer

84. På aftalearealerne Amtsvejen må der afsættes 141,0 DE i henhold til § 16 i husdyrloven.

85. På aftalearealerne på Sverkilstrupvejen 19 må der afsættes 22,10 DE på matrikel nr.

Navn	ha.	Navn	ha.
1 cz DH	0,74	1a DH	6-1
7ad ODO	21,01	1a DH	6-3
6a ODO	21,34	1a DH 4	5,45
1a DH-2	1,18		

”

Placering af beholder til flydende husdyrgødning

Kommunen har vurderet følgende i forhold til etablering af bl.a. beholder til flydende husdyrgødning:

"Ejendommen er beliggende i det åbne land ca. 1.000 m syd for Torup, som er den nærmeste byzone i området.

Der er tale om et åbent landskab, præget af mindre landbrugsejendomme med spredt landbrugsbebyggelse og mange af markerne er adskilt af læhegn. Der er ikke meget bevoksning i lokalområdet omkring gården. I forbindelse med stuehuset, syd for driftsbygningerne, er der have med tæt bevoksning. Nogle få levende hegn er placeret i skel.

Bygningsmæssigt er der tale om etablering af ny kviestald på 2575 m², etablering af en ny gylletank på 5000 m³ og etablering af ensilageplads samt en støbt fast vask- og påfyldningsplads. Byggeriet vil blive opført i samme materialer som de eksisterende systemer.

Placeringen er blandt andet bestemt af produktionen på ejendommen, hvor en sammenbygning er mest hensigtsmæssig. To eksisterende beholdere vil blive fjernet. Den nye gyllebeholder vil blive placeret sammen med eksisterende beholder.

Såvel stalden, gyllebeholderen og den planlagte plansilo overholder gældende afstandskrav. Det nye byggeri er ikke beliggende i bygge- og beskyttelseslinier, jfr. regionplan 2005.

Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg — efter udbygningen — vil fremstå som en driftsmæssig enhed, der kræves således ikke tilladelse efter § 22 i husdyrloven (dvs. tilladelse til byggeri uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer.)

Kommunen vurderer tillige, at de nye driftsbygninger, herunder gyllebeholderen, ikke ændrer væsentligt på oplevelsen af landskabet. Det vurderes, at beliggenheden og udformningen af det ansøgte ikke visuelt vil ændre på området, da der samtidig skal etableres afskærmede bevoksning omkring det nye anlæg.

Det vurderes endvidere, at de stillede vilkår ved bedriftens ophør, er tilstrækkelige i forhold til at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage i tilfredsstillende miljømæssig stand herunder hensyn til varetagelse af landskabelige hensyn."

BAT

Det eksisterende staldanlæg består af en sengestald med spalter (kanal og linespil). I denne stald etableres skrabere på spalterne i forbindelse med udvidelsen.

Ved udvidelsen etableres en ny ungdyrsstald på 2.575 m³ til ungdyr og goldkøer, hvor en del af stalden indrettes med præfabrikerede drænede gulve (køer og kvier), mens der etableres dybstrørelsesafsnit til småkalvene.

Der etableres en ny beholder til flydende husdyrgødning på 5.000 m³. Derudover etableres en støbt vask- og påfyldningsplads samt en ny ensilageplads.

Af godkendelsen fremgår bl.a. følgende om BAT:

1. Nye stalde

Der etableres en ny ungdyrstald 1.1.8. til kvier/studene (6 mdr-kælvning). Der findes på nuværende tidspunkt ikke et BAT-byggeblad for denne dyretype. Den nye ungdyrstald etableres med præfabrikeret drænet gulv i henhold til BAT-byggeblad 107.04-51 for malkekøer.

For småkalvene etableres en ny stald 1.1.9. Pga. dyrevelfærd etableres denne stald med dybstrøelse, der er BAT-niveau for dyretypen. De to stalssystemer etableres i samme bygning.

2. Eksisterende stalde vred udvidelse/ændring: der er ikke sket ændringer/ udvidelse af dyrehold eller staldforhold i de eksisterende staldanlæg.

3. Eksisterende stalde uden ændringer

I stald 1.1.1 (kostald, sengestald med spalter (kanaler, bagskyl eller ringkanal), hvor der ikke sker godkendelsespligtige ændringer etableres der skrab der giver en 20 % reduktion i ammoniak i forbindelse med den planlagte udvidelse. Stalden er renoveret for ca. 1 1/2 år siden og forventes ikke renoveret før 2029. De øvrige staldanlæg 1.1.2-1.1.7 vil blive revet ned i løbet af en 5 års periode. (Se endvidere bilag 2 for beskrivelse af BAT i de enkelte staldanlæg).

Halsnæs Kommune vurderer, at der er taget de nødvendige forholdsregler. Denne vurdering bygger på, at der er i ansøgte projekt, er anvendt stalssystemer og tiltag der svarer til BAT niveau ved byggeri af den nye tilbygning og i den eksisterende stald hvori der ikke sker godkendelsespligtige udvidelser. Således skal den samlede ammoniakemission fra det ansøgte projekt være maksimalt 3202,32 kg N/år og meremissionen må maksimalt være på 1092,95 kg N/år, hvilket er Kommunens niveau for BAT. Niveauet for BAT er beregnet i it-ansøgningssystemet. Niveauet kan opnås ved at der etableres præfabrikeret drænet gulv i den nye stald og skrab i den eksisterende sengebåsstald.

[...]

Staldopbygning				
	Anlægsnr. jf. ansøgningen	Dyrehold	Staldindretning	BAT
Sengebåsstald Naturlig ventilation, spalter med linespil	1.1.1	300 malkekøer	Sengestald med spalter (kanal, linespil) og skrab	Der etableres skrab der er BAT for eksisterende staldanlæg med spalter
Goldkostald Dybstrøelse	1.1.2	Ingen dyr i ansøgt drift	-	-
Goldkøer	1.1.3	Ingen dyr i ansøgt drift	-	-
Kvie/stud Naturlig ventilation, spalter med linespil	1.1.7	Ingen dyr i ansøgt drift	-	-
Ny stald Naturlig ventilation, præfabrikeret drænet gulv	1.1.8	51 malkeko 51 DE 250 kvie/stud (6 mdr.- kælvning) 69,44 DE	-	Der etableres præfabrikeret drænet gulv i henhold til BAT-byggeblad 107.04-51
Ny stald Naturlig ventilation	1.1.9	136 småkalve (0-6 mdr.) 21,25 DE	Dybstrøelse	Dybstrøelse er BAT for dyretypen,

..

Kommunen har bl.a. fastsat følgende vilkår, der vedrører BAT:

"Ammoniakreducerende miljøteknologi

22. Der skal etableres skrabe anlæg på spaltegulvet i den nuværende kostald (1.1.1).

23. I den nye ungdyrstald 1.1.8 skal der etableret præfabrikeret drænet gulv i henhold til BAT-byggeblad 107.04-51
24. Anlægget skal vedligeholdes ved at følge fabrikantens vejledning herom.
25. Skrabeanlægget, til fjernelse af husdyrgødning, skal skrabe staldgulvet mindst hver 2. time (dvs. 12 gange i døgnet).

[...]

39. Andelen af dybstrøelse, som udspreddes på marken direkte fra stalden, skal min. være 65 %.

Ammoniakpåvirkning af naturområder omfattet af husdyrbruglovens § 7

Det fremgår af godkendelsen, at der mere end 1000 m fra staldanlæggene i det ansøgte projekt ligger et naturområde af naturtypen overdrev, der er omfattet af husdyrbruglovens § 7, stk. 1, nr. 4.

Kommunen har beregnet, at merdeposition fra staldanlægget og opbevaringslagre til husdyrgødning i det ansøgte projekt på den pågældende naturområde vil være 0,00 kg N/ha/år. Tålegrænsen for overdrev ligger mellem 10-25 kg N/ha. Baggrundsbelastningen i Halsnæs Kommune er ifølge DMU⁵ på ca. 11 kg N/ha/år. Overdrevet, som er det § 7-areal, der ligger nærmest det ansøgte, ligger ca. 2,8 km fra anlægget.

Det er kommunens vurdering, at da der ikke sker en merdeposition af kvælstof på det pågældende naturområde vil det ikke føre til tilstandsændringer i overdrevet. Kommunen har begrundet dette med følgende:

"Ammoniaktabet fra stalde og gylletanke bidrager til luftbåren N-belastning af områdets natur. Den højeste merdeposition i nærmeste § 7-område er beregnet til 0,00 kg N/ha. Udvidelsen vil medføre en forøgelse i kvælstofdeposition, men det vurderes ikke have en væsentlig betydning for de omtalte § 7 naturtyper og deres plantesamfund da afstanden til naturområdet er > 1000 m og tålegrænsen ikke anses for overskredet

[...]

- Kumulativ effekt

Da bedriften ligger mere en 1000 meter væk fra nærmeste § 7 område er der ikke undersøgt for andre ejendommen med mere end 75 DE."

Ammoniakpåvirkning af naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3

Det fremgår af godkendelsen, at der inden for 1.000 m fra anlægget ligger følgende naturområder, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3: en række søer indenfor 1.000 m fra anlægget samt en mose beliggende ca. 820 m syd-sydøst for anlægget.

Kommunen har beregnet, at merdepositionen på mosen vil være 0,08 kg N/ha/år. Tålegrænseintervallet for mosen er 15-25 kg N/ha. Baggrundsbelastningen i Halsnæs Kommune er ifølge DMU⁶ ca. 11 kg N/ha/år.

⁵ <http://www.dmu.dk/Luft/Luftforurenings-modeller/Deposition/>

⁶ <http://www.dmu.dk/Luft/Luftforurenings-modeller/Deposition/>

Det er kommunens vurdering i godkendelsen, at merdepositionen af ammoniak fra det ansøgte projekt ikke vil føre til tilstandsændringer i mosen.

For så vidt angår søen ca. 30 m. fra anlægget, fremgår følgende af godkendelsen:

"Nærmeste § 3 natur er en sø beliggende ca. 30 m syd for staldanlægget og >15 m vest for den kommende plansilo.

Søen blev besigtiget af Halsnæs Kommune d. 23. oktober 2009. Søen er mod syd omkranset af træer (Poppe/Pil) som skygger en stor del af bredzonen og vandfladen. Søens bredder er stejle, hvilket minimerer bredzonearealet. Bredvegetationen domineres af næringskrævende såsom lådden dueurt og stor nælde. Desuden er der set, sværtevæld, toget brøndsel og gråpil. Der blev ikke fundet undervandsvegetation i søen.

Kommunen vurderer, at søen i dens nuværende tilstand er af ringe værdi som yngle- og opvækstområde for padder grundet stejle brinker, bortskygning og udbredte mangel på undervandsvegetation. En udvidelse som ansøgt vurderes ikke at ændre på søens nuværende ringe biologiske tilstand.

Der kan af beregningstekniske årsager ikke laves ammoniakdepositionsregninger på søen i It ansøgnings-systemet. Halsnæs kommunen har som naturbeskyttelsesmyndighed endvidere vurderet, at udvidelsen af kvægholdet på Sverkilstrupvejen ikke vil være til skade, da det vurderes at markbidraget ved alm. udvaskning til søen har en væsentligt større kvælstof belastning end depositionen fra anlægget vil give anledning til.

Halsnæs Kommune har ikke viden om forekomst af Stor Vandsalamander i og omkring vandhullet. Stor Vandsalamander forekommer som oftest i fiskefrie relativt klarvandede vandhuller og som hovedregel i nærheden af skov. Det aktuelle vandhul og dets nærområde vurderes som uegnet som såvel yngle- leve- og rasteområde for Stor Vandsalamander. På baggrund af dette vurderer Halsnæs Kommune at udvidelsen af kvægholdet på Sverkilstrupvejen ikke vil være til skade for en evt. lokal bestand af stor vandsalamander."

Påvirkning af arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV og fredede arter

Det fremgår af godkendelsen, at kommunen på baggrund af "Faglig rapport fra DMU nr. 322, om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt kommunens øvrige kendskab har vurderet, at der kan være dværgflagermus, skimmelflagermus, brun flagermus, stor vandsalamander, spidssnudetfrø og løgfrø i området omkring anlægget.

Af godkendelsen fremgår bl.a. følgende om påvirkningen af bilag IV-arter m.m.:

- Bilag IV-arter, Artfredninger og rødlistearter

En række dyr, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdsted på egnen omkring landbruget. På baggrund af "Faglig rapport fra DMU nr. 322, om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt kommunens øvrige kendskab vurderes umiddelbart, at det kan være dværgflagermus, skimmelflagermus, brun flagermus, stor vandsalamander, spidssnudetfrø og løgfrø. Udvidelsen vurderes ikke at have en negativ effekt for de nævnte arter.

I egnen omkring landbruget findes Nordsjællands største lokalitet for Tyndakset Gøgeurt. Nærmeste lokalitet er askemosen beliggende ca. 820 m syd for bedriftsbygningerne. Som tidligere nævnt er der beregnet en ammoniakdeposition på 0,08 kg N/ha på mosen. Halsnæs vurderer på baggrund af depositionsregningerne, bag-

grundsniveau samt mosens tålegrænse at udvidelsen ikke vil påvirke området i negativ retning i forbindelse med udvidelsen. Da ammoniakdeposition aftager eksponentielt med afstand fra punktkilden vurderer Halsnæs Kommune at øvrige lokaliteter med forekomsten af Tyndakset gøgeurt ikke vil blive påvirket i negativ retning, grundet i at de forefindes længere væk end askemosen og dermed vil modtage en lavere ammoniakdeposition.

Halsnæs Kommune har ikke viden om forekomst af Stor Vandsalamander i og omkring vandhullet. Stor Vandsalamander forekommer som oftest i fiskefrie relativt klarvandede vandhuller og som hovedregel i nærheden af skov. Det aktuelle vandhul og dets nærområde vurderes som uegnet som såvel yngle- leve- og rasteområde for Stor Vandsalamander. På baggrund af dette vurderer Halsnæs Kommune at udvidelsen af kvægholdet på Sverkilstrspvejen ikke vil være til skade for en evt. lokal bestand af stor vandsalamander.

[...]

Halsnæs Kommune har derfor samlet vurderet, at udvidelsen ikke væsentligt vil forringe tilstanden af beskyttede naturtyper såvel i som udenfor NATURA 2000-områder, og at det på baggrund af den eksisterende viden om arternes udbredelse må antages, at udvidelsen ikke væsentligt vil forringe tilstand og levevilkår for truede plante- og dyrearter."

Det fremgår af godkendelsen, at kommunen har vurderet, at det ansøgte projekt ikke vil forringe raste- eller ynglepladser for bilag IV - dyre- og plantearter, eller arter, der er fredet.

Lugt

Det fremgår af det elektroniske ansøgnings-skema, at den korrigerede geneafstand for anlægget er beregnet som følger:

Kategori	Afstand
I. Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	Ej beregnet, genekriteriet er opfyldt
II. Samlet bebyggelse i landzone ifølge definitionen fastsat i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning og ensilage eller område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	Ej beregnet, genekriteriet er opfyldt
III. Etablering, udvidelse eller ændring ved enkeltboliger	Ej beregnet, genekriteriet er opfyldt

Der ligger ikke boliger i en vægtet gennemsnitsafstand fra anlægget, som er kortere end geneafstanden.

Klager 2´s beboelse, der er nærmeste enkeltbolig uden landbrugspligt, ligger ca. 350 m i landzone i sydøstlig retning fra anlægget uden for geneafstanden.

Klager 1´s beboelse ligger ca. 360 m i landzone i sydøstlig retning fra anlægget uden for geneafstanden. Da denne ejendom er noteret som en landbrugsejendom, indgår ejendommen ikke i lugtberegningen, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B.

Kommunen har fastsat følgende vilkår, der vedrører lugt:

"

27. Bedriften skal drives og renholdes således, at lugtgener begrænses mest muligt for det omgivende miljø.
28. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at driften giver anledning til tiere lugtgener for omboende end forventet, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som godkendes af kommunen, og derefter gennemføre denne. Samtlige udgifter i forbindelse med ovennævnte afholdes af husdyrbruget.
29. Der ikke må ske etablering, udvidelse og ændring af dyrehold til afgræsning en afstand mindre end 50 m fra en beboelse."

Støj

Af godkendelsen fremgår, at kommunen har fastsat følgende vilkår til begrænsning af støjgener fra den ansøgte bedrift:

"Støj

53. Såfremt tilsynsmyndigheden skønner, at eventuelle klager vedrørende støj er velbegrundede, skal ejendommen for egen regning efterwise, at de stillede støjkrav er overholdt.
54. Husdyrbrugets samlede bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer, angivet som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau målt i dB(A) (re. 20 Pa). Tallene i parentes angiver midlingstiden inden for den pågældende periode:

Dag kl. 07-18	55 dB(A)	(8 timer)
Aften kl. 18-22	45 dB(A)	(1 timer)
Nat kl. 22-07	40 dB(A)	(½ timer)
Lørdag kl. 07-14	55 dB(A)	(7 timer)
Lørdag kl. 14-22	45 dB(A)	(4 timer)
Søn- og helligdag kl. 07-22	45 dB (A)	(8 timer)
55. Maksimal værdien må om natten ikke overstige 55 dB(A).
56. Såfremt de stillede støjkrav ikke er overholdt, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan og derefter gennemføre denne. Handlingsplanen skal godkendes af tilsynsmyndigheden.
57. Støjmåling kan max. kræves 1 gang årligt på tilsynsmyndighedens forlangende, med mindre der er konstateret overtrædelse af gældende regler/(vilkårsbestemte) støjgrænser. Målingerne skal udføres i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger herom."

Belysningsforhold på bedriften

Det fremgår af godkendelsen, at der på bedriften kun er meget lidt natbelysning, hvorfor det ikke forventes at give væsentlige problemer. Der er ingen naboer, der har direkte indblik i staldene, da

det er gavlene, der vender mod naboerne. Der vil i aften- og nattetimerne være vågebelysning (under 10 lux), og gardinerne vil så vidt muligt være lukkede.

Kommunen har vurderet, at der ikke sker en væsentlig påvirkning af naboer og andre omgivelser ved belysning fra ejendommen.

Fluer

Kommunen har vurderet, at de af ansøger truffne foranstaltninger til at forebygge og bekæmpe gener for de omkringboende fra fluer og andre skadedyr er tilstrækkelige. Kommunen har endvidere fastsat vilkår om begrænsning af fluegener.

Af godkendelsen fremgår bl.a. følgende:

"- Fluer mm.

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise mv.), som straks skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektiv, hvorfor der stilles vilkår herom.

Kørerne behandles med Nepotex i dybstrøelsen for fluebekæmpelse.

Halsnæs Kommune har jf. § 5 i Bekendtgørelse om husdyr og dyrehold for mere end 3 DE, husdyrgødning, ensilage mv. og Lov om Miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 6 stk. 4 stillet vilkår om at der ikke må ske etablering, udvidelse og ændring af dyrehold til afgræsning i en afstand mindre end 50 m fra en beboelse, Dette vil afhjælpe fluegener samt lugtgener fra de udgående dyr.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres i gang årligt."

Kommunen har fastsat følgende vilkår vedrørende fluer:

"

58. Der skal overalt på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.

59. Køerne skal behandles med Nepolex.

60. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.)"

Transport og trafik, herunder støv

Kommunen har foretaget en vurdering af transporten og trafikken til og fra den ansøgte bedrift og de gener, som der måtte være i medfør heraf.

Af godkendelsen fremgår bl.a. følgende vedrørende transport, trafik og støv:

"- Støv

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hen-

synsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og ud- kørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Halsnæs Kommune har stillet vilkår om at der udføres foranstaltninger der mindsker støgener om sommeren.

[...]

- Transport

Bedriften ligger hensigtsmæssigt ifl. til- og frakørselsforhold og transporter til og fra marker sker udenfor landsbyer samt med kun få beboelser langs vejen. Dog ligger nogle arealer således at kørsel gennem byzone [...] er nødvendig. Transport til arealerne hvor kørsel skal ske gennem byområder i forbindelse med udbringning af husdyrgødning sker typisk i dagtimerne.

Transport af gylle vil så vidt det er muligt ske via interne markveje for at minimerer generne fra gylletransporten.

For at mindske gener fra transport henstilles det, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme udenfor disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

Tidsrummet for transport vil primært ske i tidsrummet mellem 07.00 og 18.00, dog kan der i høstperioder ske transport i aftentimerne til senest kl. 21.00.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt.

Det ansøgte vil betyde en forøgelse af forbruget af foder mv. og en øget transport til og fra ejendommen. Forøgelsen af antallet af transporter er efter Kommunens opfattelse ikke af et omfang, som vil indebære væsentlige forøgede gener for omkringboende."

Kommunen har bl.a. fastsat følgende vilkår:

"Transport

46. Ved transport af husdyrgødning på offentlige veje skal transportvognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal gødningen straks opsamles.

[...]

Støv

61. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal, vurderet af tilsynsmyndigheden.
62. Fodersiloer skal indrettes således, at støvgener i forbindelse med indblæsning af foder undgås, f.eks. med cykloner eller anden støvbegrænsende foranstaltning.
63. Der skal udføres foranstaltninger der mindsker støvgener om sommeren."

Nitrat til grundvand

Af godkendelsen fremgår følgende vedrørende nitrat til grundvand:

"Ca. 30 ha af udspretningsarealerne ligger i nitratfølsomme indvindingsområder. Der er lavet udvaskningsberegninger for udspretningsarealerne. Beregningerne viser, at udvaskningen af nitrat ligger på 78 mg/l ud af rodzonen for de udbringningsarealer, hvor hele eller dele af arealet er udpeget som nitratfølsomme indvindingsområder.

I forbindelse med ansøgte viser beregninger at der sker en reduktion på 1 mg pr. liter i udvaskningen af nitrat til grundvandet. Det vurderes ud fra de indsendte beregninger, et beskyttelsesniveauet for nitrat i forhold til grundvandet er overholdt samt, at udvidelsen ikke vil medføre en væsentlig øget miljøpåvirkning af det nitratfølsomme område. Dette overholdes ved at der etableres 5 % flere efterafgrøder end Plantedirektorates generelle krav om etablering af efterafgrøder. Der er derfor stillet vilkår om dette i godkendelsen.

Halsnæs Kommune vurderer på baggrund af beregningerne, at grundvandsinteresserne inden for det nitratfølsomme område er tilgodeset."

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Ifølge husdyrbruglovens § 19 skal kommunen ved vurderingen af bl.a. en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12 sikre, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger for at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Kommunen skal fastsætte vilkår, der sikrer dette, jf. husdyrbruglovens § 19, nr. 2, jf. § 27.

Placering af beholder til flydende husdyrgødning

Kommunen skal ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter § 11 eller § 12 bl.a. varetage hensynet til landskabelige værdier. Endvidere følger det af husdyrbruglovens § 22, stk. 1, at kommunen, ved opførelse af ny bebyggelse på et husdyrbrug uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer og ved opførelse af ny bebyggelse, der ikke er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom skal sikre sig, at de landskabelige værdier ikke tilsidesættes.

Det fremgår af godkendelsen, at kommunen har vurderet, at det ansøgte projekt ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af landskabelige værdier.

Nævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering. Nævnet har i den forbindelse lagt særlig vægt på, at der er tale om en for bedriften erhvervsmæssig nødvendig bebyggelse, som opføres i tilknytning til eksisterende bygninger.

Kravet om anvendelse af BAT

Det følger af nævnets praksis⁷, at kommunen i sager om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal anvende Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)"⁸ ved vurderingen af, om det ansøgte lever op til kravet om anvendelse af BAT. Vejledningen anviser en metode til fastsættelse af en ammoniakemissionsgrænseværdi for husdyrbrugets samlede anlæg. Af Miljøstyrelsens introduktion til de vejledende emissionsgrænseværdier⁹ fremgår bl.a. følgende:

"På den baggrund skal godkendelsesmyndigheden ud fra proportionalitetsmæssige betragtninger foretage en konkret og individuel vurdering af, hvad der objektivt set kan lade sig gøre i de eksisterende dele af anlægget inden for de led i produktionskæden, som indgår i fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Godkendelsesmyndigheden bør i den forbindelse anvende de principper, som anvendes ved fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Herefter bør der fastsættes en samlet emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, hvorefter ansøger i overensstemmelse med bemærkningerne i afsnit 4.2 har frit valg på hele anlægget."

Det bemærkes, at vurderingen af, om BAT-kravet i husdyrbrugloven er opfyldt, er uafhængig af, om beskyttelsesniveauet for ammoniak, lugt, fosfor og nitrat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens¹⁰ bilag 3 er overholdt.

Ved fastsættelse af en emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg skal der ifølge vejledningen udregnes emissionsgrænser for de enkelte dele af (stald)anlægget. Summen af disse emissionsgrænser udgør emissionsgrænseværdien for det samlede anlæg, som skal overholdes af husdyrbruget.

De vejledende emissionsgrænseværdier i Miljøstyrelsens vejledning varierer alt efter, om den pågældende produktion af dyr, for hvilken emissionsgrænseværdien skal fastsættes, i det ansøgte projekt er placeret i en ny del af anlægget eller i en eksisterende del af anlægget, som ikke gennemgribende renoveres.

Efter nævnets beregninger på baggrund af vejledningen må ammoniakemissionen fra produktionen af malkekvægsproduktionen, der ifølge ansøgningen vil foregå i de eksisterende dele af anlægget, ikke overstige 1.055 kg N/år. Ammoniakemissionen fra produktionen i de nye dele af anlægget må ikke overstige 1.980 kg N/år. Emissionen fra det samlede anlæg må derfor ikke overstige i alt 3.035 kg N/år.

Anvendelsen af de i ansøgningen anførte teknikker og den forudsatte placering af produktionen i de enkelte staldafsnit vil medføre en ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 3.049 kg N/år.

⁷ Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 3. maj 2011 med j.nr. NMK-132-00042.

⁸ De vejledende emissionsgrænseværdier for de forskellige dyretyper findes på Miljøstyrelsens hjemmeside: http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Landbrug/Husdyrgodkendelser/bat/BAT-standardvilkkaar.htm

⁹ "Introduktion til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

¹⁰ Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

Ammoniakemissionen fra det ansøgte projekt overskrider dermed som udgangspunkt den vejledende emissionsgrænseværdi. Nævnet finder imidlertid, at overskridelsen må betragtes som ubetydelig, og at der derfor ikke er grundlag for at fastslå, at det godkendte projekt ikke overholder kravet om, at husdyrbruget skal begrænse ammoniakemissionen ved anvendelse af BAT.

Nævnet bemærker, at der i ansøgningen kun er regnet med 20 % ammoniakreducerende effekt af skraber på spalterne. Ifølge Miljøstyrelsens teknologiblad¹¹ kan der i staldsystem med spalter og linespil (svarende til den eksisterende kostald 1.1.1) regnes en ammoniakreducerende effekt på 33 %, når der også etableres skraber på spalterne. I den nye stald med præfabrikerede drænede gulve er der i ansøgningen indtastet en effekt af skraber på 20 %. Der kan ved dette system ikke indtastes en yderligere effekt af skraber. Nævnet har korrigeret for dette i sin beregning af den faktiske ammoniakemission fra anlægget.

Nævnet finder dog anledning til at præcisere godkendelsens vilkår nr. 12, 23, 24 og 25, idet nævnet finder, at kommunens vilkår ikke er tilstrækkeligt præcise.

Nævnet finder endvidere, at vilkår nr. 39 er overflødig, idet 65 % direkte udbringning af dybstrøelse er normen¹². Nævnet ophæver derfor dette vilkår.

Det generelle krav om reduktion af ammoniak

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 1, stilles der ved udvidelser, nyetableringer og ændringer af husdyrbrug for mere end 75 dyreenheder, jf. husdyrbruglovens § 11 og § 12, krav om reduktion af ammoniakemissionen fra stald og lager i forhold til bedste staldsystem med normtal 2005/2006 som udgangspunkt (reduktionskravet). For ansøgninger indsendt i 2008 er reduktionskravet 20 %. For ansøgninger indsendt i 2009 og 2010 er reduktionskravet 25 %. Reduktionskravet gælder for udvidelsen samt for stalde der renoveres, men kan gennemføres ved reduktion af ammoniaktabet i både det eksisterende og det nye/renoverede anlæg.

Det er nævnets opfattelse, at der i forbindelse med ansøgers projektilpasninger under sagens behandling i kommunen ikke er foretaget så store tilpasninger af det først ansøgte projekt, at der er tale om en fornyet ansøgning.

Nævnet har konstateret, at det ansøgte projekt overholder det generelle krav om reduktion af ammoniak på 20 %.

Ammoniakpåvirkning af naturområder omfattet af husdyrbruglovens § 7

Kommunerne skal ved tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 varetage hensynet til natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning.

¹¹ <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/AEED9CC9-30B7-41A8-AE44-61F5A977ADB6/0/Skraberepågangaarealeristaldetilmalkekøer.pdf>

¹² http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Landbrug/Husdyrgodkendelser/Spoerg-om-husdyrgodkendelser/VisSporgsmaal.htm?itemid=24b9a4b7-e578-4c8a-8331-5c35cacb394a

Ifølge bestemmelsen i husdyrbruglovens § 7, stk. 1, må der ikke etableres anlæg for mere end 15 dyreenheder, hvis anlægget ligger helt eller delvis inden for 300 meter fra naturtyper omfattet af § 7, stk. 1, nr. 1-7. Tilsvarende gælder for udvidelser og ændringer af bestående husdyrbrug, hvis udvidelsen eller ændringen medfører forøget ammoniakfordampning fra anlægget, jf. § 7, stk. 2. Disse krav følger tillige af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2.

Det følger af husdyrbruglovens § 27, stk. 1, nr. 2, jf. § 21, samt husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2, at tilladelser eller godkendelser efter husdyrbruglovens § 12 vedrørende husdyrbrug, der ligger inden for 300 meter fra de i lovens § 7 nævnte naturtyper (bufferzone I), skal indeholde vilkår, der sikrer, at der ikke sker en øget ammoniakfordampning fra det samlede anlæg, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, nr. 2, jf. § 21.

Endvidere skal godkendelsen indeholde vilkår, der sikrer, at merdepositionen af ammoniak fra stald og lager begrænses til nærmere angivne grænseværdier, hvis det ansøgte ligger i en afstand fra 300-1000 meter fra de naturtyper, der er nævnt i lovens § 7, jf. § 25, samt husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2 (bufferzone II).

Som det fremgår af sagens oplysninger, ligger der ca. 2,8 km fra stalden et naturområde af naturtypen overdrev, der er omfattet af husdyrbruglovens § 7, stk. 1, nr. 4. Det fremgår af godkendelsen, at den ansøgte udvidelse af husdyrbruget ikke vil medføre en merdeposition på det pågældende område.

Nævnet kan således konstatere, at det ansøgte projekt overholder bufferzonekravet, jf. husdyrbruglovens § 25 og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit A, pkt. 2.

Ammoniakpåvirkning af naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3

Efter naturbeskyttelseslovens § 3 er der forbud mod at foretage ændringer i tilstanden af en række beskyttede naturtyper med en vis størrelse, herunder søer, moser og enge.

Kommunen skal ved behandlingen af en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 vurdere, om det ansøgte kan føre til tilstandsændringer i områder, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Mosen beliggende ca. 820 m syd-sydøst for anlægget mertilføres 0,08 kg N/ha/år som følge af det ansøgte. Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte kommunens vurdering af, at denne mertilførsel ikke vil føre til tilstandsændringer i mosen. Nævnet bemærker endvidere, at der ifølge nævnets beregninger ikke sker en merbelastning af mosen.

Kommunen har for så vidt angår søen ca. 30 m fra anlægget vurderet, at udvidelsen ikke vil medføre ændringer i søens nuværende ringe biologiske tilstand, herunder at den er uegnet som levested for bilag IV- arter. Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte kommunens vurdering, der bl.a. er baseret på en besigtigelse.

Det er, som det må forstås, kommunens vurdering, at der heller ikke vil forekomme tilstandsændringer i de øvrige søer, der ligger indenfor 1.000 m fra anlægget.

Ammoniakdepositionen til 3 af de nærmeste øvrige søer, vil ifølge nævnets beregninger blive forøget med 0,1 - 0,3 kg N/ha/år. Nævnet ligger derfor i lighed med kommunen til grund, at det ansøgte ikke vil føre til tilstandsændringer i søerne.

Påvirkning af arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV og fredede arter

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 11, stk. 1, at der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier.

Vurderingen skal fremgå af de afgørelser, der træffes efter husdyrbruglovens § 10, 11 eller § 12, jf. habitatbekendtgørelsens § 11, stk. 3. En fortegnelse over de i Danmark naturligt hjemmehørende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV fremgår af habitatbekendtgørelsens bilag 11.

Oplysninger om, hvorvidt et område er registreret som yngle- eller rasteområde mv. for sådanne bilag IV-arter kan i vidt omfang findes via Internet-siden www.naturdata.dk, idet oplysningsgrundlaget dog kan suppleres af f.eks. en besigtigelse, når der skønnes at være behov herfor under hensyn til oplysningernes validitet.

Det bemærkes, at de almindeligt forekommende konkrete aktiviteter, der finder sted som led i driften af et husdyrbrug - såsom f.eks. udbringningen af husdyrgødning på arealerne - stedse er underlagt de generelle regler i naturbeskyttelseslovens § 29 a og i husdyrgødningsbekendtgørelsen, og en overtrædelse af disse regler vil være forbundet med et selvstændigt strafansvar, jf. herved naturbeskyttelseslovens § 89, stk. 1, nr. 1, og husdyrgødningsbekendtgørelsens § 37. Undersøgelsen i forhold til de såkaldte bilag IV-arter i forhold til miljøgodkendelser efter husdyrbruglovens §§ 11 og 12 skal derfor primært tage sigte på en vurdering af selve anlæggets betydning for de stedlige arter.

Nævnet finder, at en kommune i sin afgørelse om godkendelse af et husdyrbrug skal redegøre for, om der i nærheden af det ansøgte projekt findes yngle- eller rasteområder for bilag IV-dyrearter eller forefindes plantearter optaget på bilaget. I bekræftende fald må kommunen redegøre for i godkendelsen, om det ansøgte som følge af øget udledning af ammoniak fra staldanlægget vil føre til beskadigelse eller ødelæggelse af sådanne områder eller arter.

Ifølge godkendelsen er det kommunens vurdering, at ammoniakemissionen fra anlægget ikke væsentligt vil forringe staldnære raste- eller ynglepladser for bilag IV-dyrearter eller skade bilag IV-plantearter.

Nævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering i denne henseende, idet merbelastningen fra anlægget til de nærmeste områder beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, udover søen ca. 30 m fra anlægget, er beregnet til ca. 0,1-0,3 kg N/ha/år, hvilket ikke vurderes at ville medføre en tilstandsændring af § 3-områderne og dermed ej heller en påvirkning af potentielle leversteder for bilag IV-arter. For så vidt angår søen ca. 30 m fra anlægget har kommunen endvidere vurderet, efter en besigtigelse, at den er uegnet som levested for bilag IV-arter. Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte denne vurdering.

I relation til plantearten Tyndakset Gøgeurt, der er fredet, jf. bilag 3 i artsfredningsbekendtgørelsen¹³, er det kommunens vurdering, at ammoniakemissionen fra anlægget til den nærmeste lokalitet med Tyndakset Gøgeurt (mosen ca. 820 m fra anlægget) ikke vil påvirke området negativt. De øvrige lokaliteter med Tyndakset Gøgeurt ligger længere væk fra anlægget end mosen, og det er kommunens vurdering, at disse lokaliteter derfor heller ikke vil blive påvirket i negativ retning. Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte kommunens vurderinger.

Lugt

Kommunen kan ikke meddele tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 10, § 11 eller § 12, hvis det ansøgte vurderes at medføre væsentlige virkninger på miljøet, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3. Ved væsentlige virkninger på miljøet forstås, at det beskyttelsesniveau for bl.a. lugt, der er fastsat i bilag 3, afsnit B, overskrides. Heraf fremgår, at der skal beregnes en geneafstand ud fra både den nye lugtvejledning (Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug), og efter FMK-vejledningen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj 2002). Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Hvis FMK-vejledningen giver den længste geneafstand, kan der foretages en justering af lugtemissionen, hvis husdyrbruget anvender miljøteknologi, som har en dokumenteret effekt på lugtemissionen, ligesom den i vejledningen anviste spredningsmodel i særlige tilfælde med meget afvigende ventilationsforhold kan erstattes af en konkret spredningsberegning med OML-modellen (udarbejdet af Danmarks Miljøundersøgelser).

Hvis den beregnede geneafstand er længere end den faktiske afstand fra anlægget til de omkringboende, skal der som udgangspunkt gives afslag, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3. Der fremgår dog følgende af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B, om muligheden for at godkende det ansøgte, selvom lugtgeneafstanden er overskredet:

"Såfremt den beregnede geneafstand er større end den faktuelle afstand skal der gives afslag. I enkelte tilfælde kan der dog meddeles godkendelse, f.eks. hvis den ansøgte husdyrproduktion medfører uændrede eller færre lugtgener end den eksisterende produktion, samtidig med at afstanden til omboende er længere end 50 % af den beregnede geneafstand."

Nævnet har fundet, at hvis virksomheden overholder de af kommunen fastsatte vilkår, vil den ansøgte produktion ikke medføre væsentlige lugtgener.

Nævnet har herved lagt vægt på, at der ikke er relevante boliger, bebyggelse eller områder mv. inden for de udregnede lugtgeneafstande. Der er ikke efter nævnets opfattelse grundlag for at antage, at anlæggets lugtbidrag til omgivelserne alligevel er uacceptabelt for de omkringboende.

Klager 2 anfører i klagen, at oplysningerne i godkendelsen om kumulativ effekt ikke er korrekte. Klager 2 mener, at der skal anvendes en beregning om kumulativ effekt, hvis der 100 m fra nabobe-

¹³ Bekendtgørelse nr. 901 af 11. juli 2007 om fredning af visse dyre- og plantearter mv., indfangning af og handel med vildt og pleje af tilskadekommet vildt.

byggelse findes andre staldanlæg på andre ejendomme, hvor der produceres mere end 75 DE¹⁴. Det vil sige, at såvel det ansøgte husdyrbrug som andre husdyrbrug skal ligge indenfor 100 m fra nabo-bebyggelse. Nævnet bemærker, at der i nærværende sag er ca. 350 m fra det ansøgte anlæg til nærmeste nabobebyggelse (klager 2). Det nærmeste andet husdyrbrug ligger ca. 120 m fra klager 2. Der skal derfor ikke anvendes en beregning om kumulativ effekt.

Klager 1 anfører i klagen, at eksisterende beholdere til flydende husdyrgødning skal have fast overdækning. Nævnet bemærker hertil, at der ikke er fundet dokumenteret effekt på nedbringelse af lugt fra beholdere til flydende husdyrgødning, hvor der er tæt overdækning, i forhold til beholdere med tæt og stabilt naturligt flydelag¹⁵.

Klager 1 klager tillige over lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning. Nævnet bemærker hertil, at udbringning af husdyrgødning fra husdyrbrug er sæsonbetinget og sker over en kortere periode forår og efterår afhængig af afgrøder på arealerne, ligesom husdyrgødningsbekendtgørelsens kap. 10 regulerer udbringning af husdyrgødning generelt. Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug.

Støj

Kommunen har fastsat en række vilkår til begrænsning af støjgener fra den ansøgte bedrift. Nævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at vilkårene er tilstrækkelige til at sikre, at den ansøgte produktion ikke vil medføre væsentlige støjgener for de omkringboende. Nævnet har lagt vægt på, at kommunen har indsat et vilkår med maksimale støjgrænser i overensstemmelse med de vejledende grænseværdier for støj, der svarer til de almindeligt gældende grænser for virksomheder (vejledning nr. 5/1984 om ekstern støj fra virksomheder).

Belysningsforhold på bedriften

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2, punkt D13, angiver, at en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 skal indeholde oplysninger om "belysningsforhold".

Oplysninger om belysningsforholdene fremgår af godkendelsen, og kommunen har vurderet, at der ikke sker en væsentlig påvirkning af naboer og andre omgivelser ved belysning fra ejendommen. Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte denne vurdering.

Klager 1 har i klagen anført, at der er lysgener i forbindelse med den nuværende bedrift, og at der er klaget over dette til kommunen. Kommunen har i godkendelsen oplyst, at klagerne ligger til behandling i kommunen, og ikke er kommenteret konkret i godkendelsen. Nævnet bemærker hertil, at det hører under kommunen som tilsynsmyndighed at påse, at den eksisterende godkendelse og vilkårene

¹⁴ http://www2.mst.dk/wiki/Husdyrvejledning.Lugt.ashx#Husdyrvejledning.Lugt+Vurering_F_Kumulati on_7

¹⁵ http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/1FC0BFCA-3BF4-4795-A060-46069A1463A8/0/Fastoverdækning_svin_mink_kvæg_endelig_101108.pdf og http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Landbrug/Husdyrgodkendelser/bat/Teknologiudredninger.htm

heri overholdes. Nævnet kan imidlertid ikke tage stilling til klager over kommunernes udførelse af den tilsynsforpligtelse, der påhviler dem efter lovgivningen. Nævnet må i stedet henvise klager til at rette henvendelse herom til den pågældende statsforvaltning, i dette tilfælde Statsforvaltningen Hovedstaden.

Fluer

Med henblik på størst mulig begrænsning af fluegener for de omkringboende finder nævnet, at godkendelsen bør indeholde vilkår om effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de af Statens Skadedyrlaboratorium fastsatte retningslinjer.

Da kommunen har fastsat vilkår herom i godkendelsen samt yderligere vilkår til begrænsning af gener fra fluer, finder nævnet ikke anledning til at fastsætte yderligere vilkår vedrørende fluer.

Transport og trafik, herunder støv

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, skal kommunen i forbindelse med en ansøgning om godkendelse vurdere, om til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlige miljømæssige gener for de omboende.

I en godkendelse kan der derfor primært fastsættes vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til virksomheden. For virksomhedens egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der skal benyttes ved til- eller frakørsel. Endelig kan der stilles krav om, at til- eller frakørsel af foder, gødning mv. kun må ske på bestemte tidspunkter.

Kommunen har i godkendelsen beskrevet, hvordan gener fra transport, trafik og støv begrænses. Kommunen har endvidere fastsat en række vilkår. Nævnet finder, at kommunen på tilstrækkelig vis har søgt at begrænse generne fra transport, trafik og støv, som der vil være i forbindelse med driften af den ansøgte bedrift.

Nævnet bemærker, at spørgsmål om f.eks. belastning af det lokale vejnet ikke reguleres af husdyrbrugloven, men af den relevante vejlovgivning og afgøres af de relevante vejmyndigheder. Færdsel på offentlig vej reguleres i øvrigt af færdselsloven og håndhæves af politiet.

Nitrat til grundvand

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3, kan kommunen ikke tillade eller godkende husdyrbrug efter husdyrbruglovens §§ 10, 11, 12 eller 16, hvis det beskyttelsesniveau for nitrat i forhold til grundvand, der er fastlagt i bekendtgørelsens bilag 3, ikke er overholdt. Om beskyttelsesniveauet for nitrat i forhold til grundvand fremgår følgende af bekendtgørelsens bilag 3, afsnit D, punkt 2:

"Punkt 2. Beskyttelsesniveauet i forhold til grundvand.

Nitratfølsomme områder.

Det skal undersøges, hvorvidt der er udarbejdet indsatsplaner i relation til nitratfølsomme områder, der berører bedriftens arealer. Såfremt dette er tilfældet, skal miljøgodkendelsen og de deri fastsatte vilkår udarbejdes, således at de lever op til indsatsplanerne.

Udarbejdede indsatsplaner er en del af grundlaget for en miljøgodkendelse. Da zoneringsplanen som nævnt ikke er tilendebragt, skal der som overgangsløsning gælde følgende:

I nitratfølsomme indvindingsområder, hvor der endnu ikke er foretaget zonerings, kan der i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktion ikke tillades nogen merbelastning, såfremt udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg nitrat per l i efter-situationen. Udvaskningsberegningerne skal gennemføres ved anvendelse af udvaskningsmodeller udarbejdet af Danmarks Jordbrugsforskning (Farm-N)."

Kommunen kan i særlige tilfælde fastsætte vilkår, der skærper det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 2. Ved fastsættelse af skærpede vilkår skal kommunen anvende de beregningsmetoder, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 3, og de kriterier for vilkårsfastsættelse, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 4, jf. bekendtgørelsens § 11 stk. 4. Bilag 4, afsnit 4, har følgende ordlyd:

"4. Kriterier for nitrat til grundvand

Som angivet i bilag 3 vedrørende beskyttelsesniveauet for nitrat i grundvand skal det undersøges, hvorvidt der er udarbejdet indsatsplaner i relation til nitratfølsomme indvindingsområder, der berører bedriftens arealer. Er dette tilfældet skal godkendelsen og de deri fastsatte vilkår udarbejdes, så de lever op til indsatsplanerne.

A. Viser kortlægningen, jf. miljømålslovens § 8 a, at der er tale om arealer, der er nitratfølsomme, og hvor der vil blive udarbejdet et indsatsområde og på denne baggrund en indsatsplan, kan der efter konkret vurdering af en ansøgning stilles vilkår for de pågældende arealer i forhold til nitrat til grundvandet. Sådanne vilkår skal baseres på beskyttelsesniveauet og beregningsmetoden som angivet i bilag 3.

B. Viser kortlægningen, jf. miljømålslovens § 8 a, at der er tale om arealer, der er nitratfølsomme, og hvor der vil blive udarbejdet et indsatsområde, men som i en indsatsplan vil udgå som sådan, kan det efter en konkret vurdering af en ansøgning undlades at følge beskyttelsesniveauet for grundvand som angivet i bilag 3."

Ifølge godkendelsen ligger ca. 30 ha af udbringningsarealerne i et nitratfølsomt indvindingsområde, hvor der endnu ikke er foretaget zonerings (kortlægning).

Ifølge kommunens beregninger overstiger udvaskningen fra rodzonen i ansøgt drift 50 mg nitrat pr. liter og forøges ikke fra nudrift til ansøgt drift. Beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit D, punkt 2, er dermed overholdt.

Aftalearealer

Kommunen skal i forbindelse med en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 11 eller 12, hvori der indgår aftalearealer, vurdere, om udbringning af husdyrgødning fra den ansøgte bedrift på de pågældende aftalearealer, vil kunne påvirke miljøet væsentligt, jf. § 26, stk. 3 og 4.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2, pkt. F24 angiver, at en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal indeholde oplysninger om størrelsen og beliggenheden af arealer, der er til rådighed til udbringning af husdyrgødning på hele bedriften, der drives under samme CVR-nr, herunder arealer, der kan disponeres over bl.a. i medfør af gødningsleveringsaftaler. En ansøgning skal herefter indeholde oplysninger om, hvilke aftalearealer ansøger vil anvende.

Nævnet finder herefter, at indgår der aftalearealer i en ansøgning omfattet af husdyrbruglovens §§ 10-12, og er aftalearealerne ikke godkendt forinden efter § 16, stk. 1, skal det fremgå af kommunens afgørelse, at kommunen har vurderet, at udbringning af husdyrgødningen på aftalearealerne ikke vil

kunne påvirke miljøet væsentligt. I modsat fald skal det fremgå, om afsætning af husdyrgødning på aftalearealerne kræver en § 16-godkendelse.

Det fremgår af ansøgningskemaet, der ligger til grund for kommunes godkendelse, hvilke aftalearealer ansøger vil anvende til udbringning af husdyrgødning. Kommunen har vurderet, at en andel af aftalearealerne ikke er omfattet af husdyrbruglovens § 16, mens en anden andel er omfattet og skal godkendes efter husdyrbruglovens § 16 (hvilket efter kommunens oplysninger er sket). Nævnet finder ikke anledning til at tilsidesætte kommunes vurdering.

Nævnet har dog konstateret, at godkendelsens vilkår nr. 82 og 85 vedrørende aftalearealerne ikke er tilstrækkeligt præcise. Vilkårene præciseres derfor.

Til klager 2's klagepunkt om, at godkendelsen er meddelt uden de fornødne skriftlige aftaler om afsætning af husdyrgødning på tredjemandsarealer bemærker nævnet, at skriftlige aftaler i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på aftalearealer skal foreligge på tidspunktet for udbringning af husdyrgødningen. Der er dermed ikke krav om, at de skriftlige aftaler foreligger på godkendelsestidspunktet.

Kommunen har fastsat vilkår om, at frem til der foreligger skriftlige aftaler for afsætning af gylle til de ansøgte arealer (vilkår nr. 13) må årsproduktionen ikke overstige 285,184 DE (DE der kan udbringes på eget areal). Når der forelægges skriftlige aftaler om afsætning af gylle til de ansøgte aftalearealer, må årsproduktionen stige, svarende til hvad der kan afsættes til arealerne.

Egenkontrolvilkår

Klager 2 anfører i klagen, at der mangler vilkår om egenkontrol, herunder vilkår om håndteringen af husdyrgødning, flydelag på beholder til flydende husdyrgødning, insektbekæmpelse og transport.

Nævnet bemærker hertil, at husdyrbrugloven suppleres af generelle regler for erhvervsmæssigt dyrehold i husdyrgødningsbekendelsen. Det betyder, at den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse, herunder bl.a. håndteringen af husdyrgødning, opbevaringsanlæg for husdyrgødning samt udbringning af husdyrgødning, som minimum altid skal overholdes. Det hører under kommunen som tilsynsmyndighed at påse, at de generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen er opfyldt.

Herudover hører det under kommunen som tilsynsmyndighed at påse, at den eksisterende godkendelse og vilkårene heri overholdes. Nævnet kan ikke tage stilling til klager over kommunernes udførelse af den tilsynsforpligtelse, der påhviler dem efter lovgivningen. Nævnet må i stedet henvise klager til at rette henvendelse herom til den pågældende statsforvaltning, i dette tilfælde Statsforvaltningen Hovedstaden.

Endvidere henledes klagers opmærksomhed på kommunes vilkår nr. 41-45 (håndtering af husdyrgødning), vilkår nr. 46 (transport) samt vilkår nr. 58-60 (skadedyrsbekæmpelse).

Beregninger, herunder det godkendte antal dyreenheder (DE)

Klagerne har anført, at beregningerne i ansøgningen er forkerte.

Nævnet skal hertil bemærke, at ansøgningens beregninger er foretaget i husdyrgodkendelse.dk, som krævet efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5. Husdyrgodkendelse.dk er et digitalt ansøg-

ningssystem, hvis miljøberegninger udføres i overensstemmelse med husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3. Systemet er datateknisk, indholds- og beregningsmæssigt dokumenteret, og er undergivet Miljøstyrelsens løbende tilsyn. Nævnet har ikke i den foreliggende sag fundet grundlag for at tilsidesætte ansøgningens beregninger.

For så vidt angår klagepunktet om uoverensstemmelse mellem det ansøgte antal DE og det godkendte antal DE skal nævnet bemærke, at det først ansøgte antal DE er beregnet efter den husdyrgødningsbekendtgørelse, der var gældende på ansøgningstidspunktet¹⁶, og det godkendte antal DE er beregnet efter den husdyrgødningsbekendtgørelse, der var gældende på godkendelsestidspunktet¹⁷. Antallet af dyr i ansøgt drift er ikke ændret fra ansøgningen til godkendelsen. Stigningen i antal DE i den godkendte produktion i forhold til den første ansøgning skyldes alene, at DE-beregningen, som den fremgår af husdyrgødningsbekendtgørelsen, blev ændret 1. august 2009. Der er dermed alene tale om en bekendtgørelsesændring for så vidt angår beregning af DE. Det forhold at dyreenhedsberegningen ændrer sig, kan ikke betragtes som en ændring i dyreholdet.

Spørgsmål, der ikke er omfattet af husdyrbrugloven

Til klagepunkterne vedrørende værdiforringelse af de omkringliggende ejendomme, sundhedsfare og kommunens sagsbehandling bemærkes, at nævnet ved afgørelser om godkendelse efter husdyrbrugloven, kun kan tage stilling til forhold, der er omfattet af husdyrbrugloven. Nævnet har således ingen kompetence til at tage stilling til klagepunkterne.

Nævnet skal hertil oplyse, at klager over kommunens behandling af sagen kan rettes til den pågældende statsforvaltning, i dette tilfælde Statsforvaltningen Hovedstaden.

Klagerne har ikke i øvrigt givet Natur- og Miljøklagenævnet anledning til bemærkninger.

På denne baggrund stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Halsnæs Kommunes afgørelse af 20. april 2010 om udvidelse af malkekvægsproduktionen på Sverkilstrupvejen 56, 3390 Hundested, med følgende ændringer:

Vilkår nr. 12 ændres til:

”Bedriften tillades drevet med en årsproduktion på maksimalt:

- 351 årskøer
- 250 kvier (6 mdr. - kælvning)
- 136 kalve (0-6 mdr.)
alle Jersey.
Svarende til i alt 518,88 DE.”

Vilkår nr. 23 ændres til:

¹⁶ Bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer.

¹⁷ Bekendtgørelse nr. 717 af 9. juli 2009 om ændring af bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer.

"I den nye ungdyrstald 1.1.8 skal der etableres præfabrikeret drænet gulv eller tilsvarende fast drænet gulv med skraber og ajleafløb i henhold til teknologibladet <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/B3B76709-8A29-4C08-BFD7 110121C33AD6/0/Fastedrænedegulvemedajleafløb.pdf> "

Vilkår nr. 24 ændres til:

"Skrabeanlæggene skal være forsynet med timere og vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget. Driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed af mere end 1 uge. Logbog, servicefaktura, registrering fra datalogger eller lignende, der dokumenterer, at skraberne er i drift og vedligeholdes, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende."

Vilkår nr. 25 ændres til:

"Skrabeanlægget til fjernelse af husdyrgødning skal i den nye ungdyrstald (1.1.8) skrabe gulvet mindst hver 2. time (dvs. 12 gange i døgnet). Skrabeanlægget til fjernelse af husdyrgødning skal i den eksisterende kostald (stald 1.1.1) skrabe gulvet mindst hver 4. time (dvs. 6 gange i døgnet)."

Vilkår nr. 39 ophæves.

Vilkår nr. 82 ændres til:

"Der må kun ske afsætning af husdyrgødning til udspreddning på de i vilkår nr. 84 og 85 angivne aftalearealer samt i henhold til gældende regler."

Vilkår nr. 85 ændres til:

"På aftalearealerne på Sverkilstrupvejen 19, må der afsættes 22,1 DE på matriklerne nr. 7ad Torup By, Torup (21,01 ha aftaleareal) og 6a Torup By, Torup (21,34 ha aftaleareal)."

Natur- og Miljøklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Lene Juul Nielsen
Specialkonsulent

/

Betina Madsen
Fuldmægtig, cand. jur.

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

- Ole Lauritsen (Sverkilstrupvejen 56), askebakkegaard@yahoo.dk
- Vestjysk Landboforening, Att. Kristian Andreasen: kra@vjl.dk; vjl@vjl.dk
- Ulrik og Laila Ekstrand (Sverkilstrupvejen 68), askebakken@gmail.com
- Halsnæs Kommune, sagsnr.2010/07847-017, Att. Arne Nielsen: mail@halsnaes.dk cc: arni@halsnaes.dk

og pr. post til:

- Jacob Juul Andersen, Sverkilstrupvejen, 52, 3390 Hundested